

Roberto Bolánjo

NESNOSNI GAUČO

Sudeći po bliskim osobama, Hektor Pereda imao je dve izrazite vrline: bio je brižan i nežan otac i nedodirljiv i dokazano čestit advokat, u državi i vremenu u kojima čestitost baš i nije bila na ceni. Primer za prvo dala su njegova deca, Beba i Buba Pereda, koja su srećno odrastala dok mu nisu sasula u lice da ih je odvojio od stvarnosti, prvenstveno kada je reč o pristupu praktičnim pitanjima. Malo se šta može reći o njegovom advokatskom poslu. Išao mu je dobro i Pereda je stvorio više prijatelja nego neprijatelja, što nije mala stvar. Kada je birao da li da bude sudija ili kandidat za poslanika jedne partije, bez razmišljanja se opredelio za struku, a svi znaju da se tako zarađuje mnogo manje nego u politici.

Međutim, nakon tri godine, razočarao se u sudsku karijeru i digao ruke od javnog života da bi neko vreme, možda i godine, posvetio čitanju i putovanjima. Naravno da je tu bila i gospođa Pereda, devojačko Hiršman, u koju je advokat, kako se govori, bio ludo zaljubljen. O tome svedoče i fotografije iz dotičnog vremena: na jednoj se vidi Pereda kako u crnom odelu pleše tango sa gotovo platinastom plavušom što se osmehuje motreći objektiv kamere dok su oči advokata, njegov mesečarski ili jagnjeći pogled, uprte samo u nju. Nažalost, gospođa Pereda iznenada je umrla kad je Bubi bilo pet, a Bebi sedam godina. Advokat i mladi udovac više se nije ženio, mada je u svom društvenom krugu imao prijateljice (koje su i inače ispunjavale sve preduslove za novu gospođu Pereda). Ali nikada nije imao devojku. Kad su se dva-tri intimna prijatelja raspitivala o ljubavnom životu advokata, on bi uvek odgovorio da ne želi da nameće „nesnosan teret“ maćehe svojim potomcima. Za Peredu je glavni problem Argentine tog vremena bio upravo problem maćehe. Mi Argentinci, govorio je, nismo imali majku ili je bila nevidljiva, ili nas je ostavila na pragu sirotišta. Dotle smo imali previše maćeha svih vrsta, počev od velike maćehe Eve Peron. Zaključio bi: od svih latinoameričkih nacija, mi najviše znamo o maćehama.

Ipak je vodio srećan život. Govorio je da je teško ne biti srećan u Buenos Ajresu kao savršenoj mešavini Pariza i Berlina, mada bi čovek izoštrenog uvida pre u glavnom gradu Argentine prepoznao savršenu mešavinu Liona i Praga. Pereda se svaki dan budio kad i njegova deca, doručkovao s njima i vodio ih u školu. Ostatak jutra posvetio bi čitanju štampe, uvek bar dvoje novina. Nakon užine u jedanaest (obično bi to bili meso i kobasice na francuskom hlebu s puterom i dve-tri čaše argentinskog ili čileanskog vina, sem u posebnim prilikama kad je neizostavno koristio francusko), odspavao bi do jedan. Ručak, koji je jeo sam u ogromnoj trpezariji, čitajući knjigu pod zbunjenim pogledom stare spremačice i crno-belih očiju pokojne supruge na fotografijama uramljenima ukrašenim srebrom, bio je lagan – supa, nešto ribe i pirea koji je Pereda puštao da se ohladi. Posle podne bi s decom prolazio domaće zadatke ili je ćutke prisustvovao Bubinim časovima klavira i Bebinim časovima engleskog i francuskog koje su im u advokatovoj kući davali profesori italijanskih prezimena. Ponekad kad bi Buba naučila da svira celu kompoziciju, spremačica i kuvarica došle bi da je slušaju

IME

i advokat je ponosno razabirao njihovo pohvalno mrmljanje koje mu se na početku činilo neodmereno, ali mu se, posle promišljanja, činilo sasvim tačno. Uveče, nakon što bi poželeo laku noć deci i ko zna koji put podsetio obe kućne pomoćnice da nikom ne otvaraju, otišao bi u svoj omiljeni kafe, *Tokovi*, gde bi mogao da ostane do jedan, ne duže, i sluša reči svojih prijatelja i njihovih prijatelja o stvarima za koje mu se činilo kako bi mu, da zna išta o njima, bile vrhunski dosadne. Zatim je odlazio kući, gde bi svi već spavali.

Ali jednog dana deca su porasla i najpre se Buba udala i preselila u Rio de Žaneiro. Beba se kasnije posvetio književnosti, naime trijumfovao je u književnosti, postao uspešan pisac i činio ponosnim Peredu, koji je čitao baš svaku stranicu koju bi objavio njegov sin, ostavši kod kuće još godinama (gde bi mu bilo bolje?). Nakon toga je, kao i njegova sestra, odleteo iz gnezda.

Advokat je u početku pokušao da se povuče. Imao je vezu s nekom udovicom, dugo putovao po Francuskoj i Italiji, upoznao mladu devojkicu Rebeku da bi se na kraju zadovoljio sređivanjem svoje ogromne i haotične biblioteke. Kada se Beba vratio iz SAD, gde je na jednom univerzitetu radio godinu dana, zatekao je oca prerano ostarelog. Zabrinuti sin se potrudio da ga ne ostavi samog i ponekad su skupa išli u bioskop ili u pozorište, gde bi advokat najčešće duboko zaspao, ili bi ga ovaj terao (no samo u početku) da ide s njim u kafeteriju *Crna olovka* na književne večeri. Tamo su autori ovenčani ponekom opštinskom nagradom podrobno obrazlagali sopstveno viđenje budućnosti domovine. Pereda na tim skupovima nikad nije otvarao usta, ali počele su da ga zanimaju reči kolega njegovog sina. Dok bi pak razgovarali o literaturi, Pereda se nasmrt dosađivao. Za njega su najbolji argentinski pisci bili Borhes i Beba i svaka dodatna reč o tome predstavljala mu je čist višak. Ali kad bi govorili o domaćoj i međunarodnoj politici, Peredino telo bi se napelo kao da su ga sagovornici priključili na struju. Njegova dnevna rutina se tih dana izmenila. Počeo je rano da ustaje i u starim knjigama iz svoje biblioteke traži ni sam nije znao šta. Prepodneva je provodio čitajući. Odlučio je da se mane vina i prejake hrane jer je shvatio da i od jednog i drugog čovek otupljuje. Izmenile su se i njegove higijenske navike. Pre izlaska na ulicu nije se doterivao kao pre. Uskoro je izbacio svakodnevno tuširanje. Jednog dana je otišao u park da čita novine a da nije stavio kravatu. Njegovi stari prijatelji katkad su se mučili da u novom Peredi prepoznaju starog, svakovrsno nedodirljivog advokata.

Jednom je ustao nervozniji no inače. Ručao je sa penzionisanim novinarom i jednim sudijom i neprekidno se smejaao. Dok su na kraju sva trojica pili po čašu konjaka, sudija u penziji pitao ga je šta je toliko smešno. Pereda je odgovorio da Buenos Ajres sve više propada. Stari novinar pomislio je da je advokat poludeo i preporučio mu plažu, more i krepki primorski vazduh. Manje analitičan, sudija je pomislio da je Pereda samo izmenio temu tadašnjeg razgovora.

Međutim, vrlo uskoro, ekonomija Argentine survala se u ambis. Zamrznuti su dolarski bankovni računi i svi koji iz zemlje nisu izneli kapital (uštedevinu) naglo su ostali bez ičega, ne računajući bonove, bankovne čekove od kakvih bi se čovek naježio samo kad bi ih video, i neodređena obećanja nadahnuti nekim zaboravljenim tangom i, jednako, stihovima nacionalne himne. Sve sam ovo već najavio, govorio je advokat onima koji su želeli da ga čuju. Zatim je u društvu svojih dveju služavki radio što i mnogi tadašnji žitelji Buenos Ajresa: dugi redovi, dugi razgovori s neznancima (koje je našao krajnje šarmantnima) na ulicama prepunim ljudima koje je pokrala država ili banke, ko bilo.

Kada je predsednik podneo ostavku, Pereda se pridružio protestu čiji učesnici su lupali o lonce i šerpe. Nije to bila jedina manifestacija. Ponekad su ulice izgledale kao da su ih osvojili starci iz svih društvenih slojeva i to mu se, ne znajući zašto, svidelo i činilo mu se znakom promena i da se nešto miče u tmini, mada nije izbegavao ni manifestacije koje su sindikalni radnici predvodili bez odobrenja svog sindikata i koje su se ubrzo pretvarale u tuče. Argentina je za vrlo kratko vreme imala tri predsednika. Nikom nije pala na pamet revolucija, nijednom oficiru nije pao na pamet državni udar. Tada je Pereda odlučio da se vrati na selo.

Pre no što je otputovao, razgovarao je sa spremačicom i kuvaricom i izložio im plan. Buenos Ajres se raspada, rekao im je, odoh ja na imanje. Za kuhinjskim stolom su razgovarali satima. Kuvarica je boravila na imanju koliko i Pereda, koji je obično govorio da selo nije za ljude poput njega, oca porodice koji je završio fakultet i koji se stara da dobro vaspita svoju decu. Njegove mentalne slike imanja toliko su se rastočile da su ga pretvorile u kuću s ogromnom rupom umesto dnevnog boravka, u ogromno preteće stablo i ambar gde su se pomicala senke ili, možda, pacovi. Pa ipak, te noći, pijući čaj u kuhinji rekao je svojim radnicama da više bezmalo ne može da ih plaća (sav novac je zamrznut u banci, naime više ga nema) i da mu jedino pada na pamet da ih vodi sa sobom na imanje, na kojem im makar hrane – ili je u to želeo da veruje – neće nedostajati.

Kuvarica i služavka saslušale su ga sa sažaljenjem. U nekom trenutku razgovora, advokat je počeo da plače. U nastojanju da ga uteše, rekle su mu da ne brine za kintu i kako su spremne da nastave da rade i besplatno. Advokat se bespogovorno usprotivio. Više nisam u godinama da postajem makro, rekao je sa osmehom kojim im se na svoj način izvinjavao. Sutradan ujutro se spakovao i otišao taksijem na stanicu. Žene su se oprostile s njim na trotoaru.

Putovanje je bilo dugo i jednolično, ali mu je to omogućilo da dugo razmišlja. Vagon je isprva bio krcat. Koliko je pratio, nametnule su se dve teme: bankrot države i pripremljenost argentinskog tima za Svetsko prvenstvo u Koreji i Japanu. Ljudska masa ga je podsetila na vozove iz Moskve u filmu *Doktor Živago* koji je davno gledao, s tim što u ruskim vozovima tog engleskog reditelja putnici nisu razgovarali o hokeju na ledu niti o skijanju. Nema nam spasa, pomislio je, iako se slagao s time da, bar na papiru, argentinska jedanaestorka nema premca. Uveče je razgovor zamro i advokat je pomislio na decu, na Bubu i Bebu, oboje u inostranstvu, i na neke žene koje je prisno upoznao i bio pretpostavljao da ih se više neće sećati. Tihe žene znojne kože izvirale su iz Peredinog zaborava ispunjavajući njegov nemirni um ozbiljnošću koja to nije bila, spremnošću na avanturu koja takođe nije bila baš avantura, ali je ličila na nju. Zatim je voz počeo da kruži pampom i advokat je zaspao pored ledenog prozora.

Kad se probudio, vagon je bio poluprazan, a pored njega je neki poluindijanac čitao strip *Betmen*. Gde smo?, pitao ga je. U Pukovnik Gutjeresu, rekao je čovek. A dobro, pomislio je advokat, ja ću u Kapetan Hordan. Zatim je ustao, protegnuo kosti i ponovo seo. U pustinji je video zeca koji kao da se trkao s vozom. Za prvim zecom jurilo je još pet njih. Oči prvog zeca, koji je trčao blizu voza, bile su iskolačene kao da ga je takmičenje koštalo nadljudskih napora (ili, pomislio je advokat, nadzečjih). Za razliku od njega, zečevi-goniči kao da su se trkali u tandemu, poput biciklista – goniča na *Tour de France*-u. Onaj sa začelja je posle dva krupna skoka prestigao dotad vodećeg, koji je pao na poslednje mesto. Treći je postao

drugi, a četvrti treći i tako je grupa sve više ostavljala usamljenog zeca koji je trčao pored advokatovog prozora. Zečevi, pomislio je: kakva divota! S druge strane, u pustinji se nije videlo ništa sem ogromnog, bezmernog prostranstva oskudnih travnjaka i velikih, niskih oblaka po čemu se i ne bi reklo da su blizu kakvog grada. Vi ćete u Kapetan Hordan?, pitao je čitaoca *Betmena* koji je odavao utisak da svaku tablu stripa razgleda krajnje pažljivo, ne propuštajući ni najmanji detalj, kao da korača minijaturnim muzejom. Ne, odgovorio je, silazim na Peronu. Pereda je pokušao da se priseti stanice takvog imena i nije uspeo. A šta je to, naziv stanice ili fabrike?, rekao je. Poluindijanac ga je pogledao u oči: naziv stanice, odgovorio je. Čini mi se da se uvredio, pomislio je Pereda. Pitanje je bilo neprikladno i nije ga postavio on, inače diskretan čovek, nego direktna, muževna i okolišanju nesklona pampa, pomislio je.

Kada je ponovo oslonio čelo o prozor, video je da su zečevi-goniči sačekali onog, usamljenog, bacili se na njega i da mu u telo snažno zarivaju kandže i zube, duge glodarske zube, pomislio je Pereda užasnuto. Dok se voz udaljavao, video je amorfnu masu crno-belog krzna kako se valja kraj šina.

Na stanici Kapetan Hordan sišli su samo Pereda i jedna žena sa dvoje dece. Peron je bio od drveta koliko i od cementa. Pereda je dugo tražio bilo kog radnika železnice, ali ga nigde nije našao. Žena i deca zakoračili su putem za kočije i iako su se udaljavali a njihove figure se smanjivale, advokat je izračunao da im je trebalo više od četrdeset pet minuta da nestanu s horizonta. Da li je zemlja okrugla?, pomislio je Pereda. Naravno da je okrugla!, odgovorio je sam sebi, pa seo na staru drvenu klupu uza stanični zid i spremio se da ubije vreme. Bilo je neizostavno da se priseti Borhesove priče „Jug“ i – kad je zamislio dućan iz završnih pasusa – da mu se oči ovlaže. Potom se setio radnje poslednjeg Bebinog romana i video sina kako piše na kompjuteru u neudobnoj sobi jednog univerziteta na američkom Srednjem zapadu. Kada se Beba vrati i shvati da sam se vratio na imanje..., pomislio je sa poletom. Uspavao ga je bleštavi i mlaki povetarac koji je u kratkim i snažnim naletima dopirao iz pamppe. Probudilo ga je drmusanje nečije ruke. Tip njegovih godina, u staroj železničarskoj uniformi, pitao ga je šta tu radi. Pereda se predstavio kao vlasnik imanja Crna topola. Tip ga je gledao neko vreme i rekao: sudija. Tako je, odgovorio je Pereda, neko vreme sam bio sudija. Mene se ne sećate, gospodine sudijo? Pereda ga je pažljivo osmotrio: čovek je trebalo hitno da zameni uniformu i da se ošiša. Odmahnuo je glavom. Ja sam Ozbiljni Dečak, rekao je čovek. Igrali smo se zajedno kao deca. Ali to znači da je prošlo mnogo vremena, kako bih se setio?, odgovorio je Pereda i čak mu se rođeni glas – da ne kažemo i reči koje je upotrebio – učinio tuđ, kao da vazduh Kapetana Hordana vrši tonski uticaj na njegove glasne žice ili na grlo.

Da, imate pravo, gospodine sudijo, rekao je Ozbiljni Dečak, ali ja bih ipak proslavio. Skakućuci kao kengur, železničar se izgubio u unutrašnjosti šaltera za prodaju karata. Kad je izašao otud, nosio je flašu i čašu. U vaše zdravlje, rekao je i ponudio Peredu čašom do čije polovine je sipao prozirnú tečnost koja je delovala kao čist alkohol i mirisala na spaljenu zemlju i kamenje. Pereda je okusio gutljaj i odložio čašu na klupu. Rekao je da više ne pije. Zatim je ustao i pitao za udaljenost do svog imanja. Izašli su kroz stražnja stanična vrata. Kapetan Hordan je, rekao je Ozbiljni, u ovom pravcu, samo valja proći sasušen ribnjak. Crna topola je u suprotnom pravcu i malo je dalje, ali nema šanse da je čovek ne nađe danju. Ostajte zdravo, rekao je Pereda, i zakoračio put svog imanja.

Glavna kuća bila je gotovo ruinirana. Te noći bilo je hladno i Pereda je pokušao da prikupe kakve štapove i zapali vatru, ali nije našao ništa. Na kraju se umotao u kaput, položio glavu na kofer i uspavao se mislima da će sutra biti nov dan. Probudila su ga prva svetla zore. Bunar je još bio u funkciji, ali je kanta nestala, a uže natrulo. Moram da kupim uže i kantu, pomislio je. Doručkovao je ostatke iz kesice kikirikija koju je kupio u vozu i pregledao neizbrojne prostorije pod niskim krovom kuće. Zatim je pošao u Kapetan Hordan. U putu se začudio što nema stoke, ali ima zečeva. Osmotrio ih je s nelagodnošću kako s vremena na vreme poskakuju u njegovom pravcu, ali čim bi pružio ruke nestali bi. Iako nikad nije bio ljubitelj oružja, u tom trenutku je poželeo da ga ima. Šetnja mu je inače prijala: vazduh je bio svež, a nebo čisto, nije bilo ni hladno ni vruće, katkad bi nazreo stablo izgubljeno u pampi i tu sliku naslutio kao pesničku, kao da su i drvo i strog prizor pustog polja tamo isključivo zbog njega i da su ga čekali sasvim strpljivo.

U Kapetan Hordanu nije bilo popločane ulice, a pročelja kuća behu zaogrnuti debelim slojem prašine. Ulazeći u varoš, video je čoveka kako spava kraj saksija s plastičnim cvećem. Moj bože, kakvo smetlišće, pomislio je. Glavni trg bio je prostran, a opštinska zgrada od cigli davala je zbiru niskih i zapuštenih zdanja dašak civilizacije. Gde je gvožđara?, pitao je baštovana koji je pušeci cigaretu sedeo na klupi na trgu. Vrtlar ga je osmotrio sa znatiželjom, te mu pravio društvo do vrata jedine gvožđare u varoši. Vlasnik, Indijanac, prodao mu je čitavo uže – četrdeset metara pletene konoplje – koje je Pereda razgledao dugo, kao da traži iščezla vlakna. Stavite na moj račun, rekao je izabravši artikle. Indijanac ga je pogledao s nerazumevanjem. Na čiji račun?, rekao je. Na račun Manuela Perede, rekao je Pereda nagomilavajući u uglu gvožđare svoj novi imetak. Zatim je pitao Indijanca gde može da kupi konja. Indijanac je slegnuo ramenima. Ovde više nema konja, rekao je, ima samo zečeva. Pereda je pomislio da je upravo čuo šalu i nasmejao se kratko i suho. Baštovan koji ih je gledao s praga radnje rekao je da na imanju gospodina Slatkog čovek može da sredi sebi šarenog konja. Pereda ga je pitao kako da dođe do tog ranča i vrtlar ga je pratio dve ulice do gradilišta punog ruševina, odakle se videlo samo selo.

Imanje se zvalo Moj raj i nije bilo zapušteno kao Crna topola. Kokoške su kljucale dvorištem. Vrata šupe bila su izvaljena i neko ih je prislonio uza zid. Deca koja su ličila na Indijance igrala su se boleadora. ² Iz glavne kuće izašla je jedna žena i rekla mu dobar dan. Pereda joj je tražio čašu vode. Dok je pio, pitao ju je da li tu može da kupi konja. Moraćete sačekati gazdu, kazala je žena i vratila se u kuću. Pereda je seo pored cisterne i zabavljao se plašeći muva koje su izvirale odasvud kao da se u dvorištu kiseli meso, mada jedini kiseln proizvod za koji je Pereda znao bili su kiseli krastavci koje je mnogo godina ranije pazario u radnji što ih je uvozila pravo iz Engleske. Posle sat vremena čuo je buku džipa i ustao.

Gospodin Slatki bio je rumen, oniži tip plavih očiju, odeven u belu košulju kratkih rukava mada je u to doba dana počinjalo da zahlađuje. Iz džipa je izašao i jedan gaučo, lik još nižeg rasta u ponču i pumparicama, koji ga je gledao ispod oka dok nije počeo da prenosi zečje krzno u štalu. Pereda se predstavio. Rekao je da je vlasnik Crne topole i da bi izvršio sitne popravke na imanju te mu je neophodno da kupi konja. Gospodin Slatki ga je pozvao

² Špan. *boleadora* – oruđe koje se sastoji od užeta za koje su privezana dva-tri kamena uglačana mahom tako da budu okrugla, a bacaju se na metu lova ili međuljudskog obračuna. (*Prim. prev.*)

na ručak. Za sto su seli gazda, žena koju je Pereda već video, gaučo i on. Nisu koristili plamen da se zagreju nego da prže meso. Hleb je bio tvrd i beskvasan poput onog koji prave Jevreji, pomislio je Pereda čija je žena, kako se setio s primesom nostalgije, bila Jevrejka. Ali niko na imanju Moj raj nije ličio na Jevreja. Gospodin Slatki je govorio kao urođenik evropskog porekla mada Peredi nisu promakli neki njegovi izrazi buenosajreskog gauča, kao da je odrastao u kvartu Vilja Luro i u pampi živio relativno odnedavno.

Kupovina konja protekla je glatko. Izbor nije bio problem, pošto je samo jedan konj bio na prodaju. Kad je Pereda rekao da će možda kasniti mesec dana sa isplatom, gospodin Slatki nije pravio pitanje iako je gaučo, koji se tokom večere nije čuo, osmotrio Peredu s nepoverenjem. Dok su se opraštali, osedlali su mu konja i pokazali kojim putem da se vrati.

Koliko dugo već nisam jahao?, pomislio je Pereda. Nekoliko trenutaka se plašio da će mu se izlomiti kosti, navikle na komfor Buenos Ajresa i na tamošnje fotelje. Noć je bila mračna kao vučja čeljust. Rečenica je Peredi zazvučala glupo. Možda su evropske noći mračne kao vučja čeljust, ali ne i one na američkom kontinentu, koje su nadasve mračne kao praznina, nedostatak oslonca, mesto u vazduhu, kao čista i posvemašnja elementarna nepogoda. Laka vam kiša!, čuo je gospodina Slatkog kako viče. Ako bog da, odgovorio mu je iz tmine.

Vraćajući se na imanje, dvaput je zaspao. Prvi put je usnio kišu fotelja kako nadleće metropolu u kojoj je najposle prepoznao Buenos Ajres. Fotelje su najednom počele da gore i osvetljavaju nebo nad gradom. Drugi put je sanjao sebe na konju, pored oca, iz pravca Crne topole. Peredin otac je izgledao kao neko ko pati od griže savesti. Kad ćemo se vratiti?, pitao ga je sin. Nikada više, Manuelčiću, rekao je njegov otac. Iz potonjeg kunjanja prenuo se na jednoj ulici Kapetan Hordana, na čijem uglu je video otvorenu prodavnicu mešovite robe. Čuo je glasove nekog ko je prebiraio po gitari da bi je naštimao, ali ne i da bi odsvirao određenu pesmu, kako je čitao kod Borhesa. Na trenutak je pomislio da će njegov usud, njegov jebeni životni put na američkom kontinentu, biti sličan sudbini Dalmana iz Borhesove priče „Jug“. Nije mu se to učinilo pravedno jer se već zadužio u varoši i nije bio spreman da umre, mada je dobro znao da za taj događaj čovek nikad nije spreman. Naglo nadahnut, ujahao je u dragstor. Unutra su bili stari gaučo koji je prebiraio po žicama gitare, vlasnik i tri mladića koja su sedela za stolom dok nisu skočila videvši kako u dućan ulazi konj. Pereda je zadovoljno pomislio kako prizor kao da potiče iz neke Di Benedetove priče. Za svaki slučaj je namestio ozbiljno lice i prišao cinčanom pultu. Naručio je čašu rakije koju je ispio dok je drugom rukom krio bič pošto već nije nabavio nož kakav tradicija nalaže. Tražio je vlasniku da stavi konzumaciju na njegov račun. Dok je izlazio mimoilazeći mlade gaučose, rekao im je, kako bi povratio autoritet, da se pomere jer će pljunuti. Gotovo odmah je izbacio sluz iz grudi, a uplašeni i zbunjeni gaučosi uspeli su samo da skoče. Laka vam kiša, rekao je gubeći se još jednom u tami Kapetan Hordana.

Od tada je Pereda svakodnevno išao do varoši na konju kog je nazvao Hose Bjanko. Uglavnom je kupovao oruđe koje mu je služilo za popravke na imanju, mada se zabavljao i razgovorima s baštovanom, dućandžijom i gvožđarom čije prisustvo je iz dana u dan smanjivao u svom životu, već u skladu sa rastom njegovog duga svakom od njih. Časkanju su se uskoro priključili drugi gaučosi i trgovci. Ponekad su čak i deca slušala Peredine priče. Naravno da je uvek prikazivao sebe u ulepšanom svetlu, mada to baš i nisu bile odveć ve-sele isповести. Pričao je, na primer, kako je prilikom jednog sukoba s policijom ubijen njegov

bivši konj, vrlo sličan Hose Bjanku. Na sreću, bio sam sudija, govorio je, a kad policija nabasa na sudije ili na bivše sudije, obično odstupa.

Policija je red, govorio je, dok smo mi, sudije, pravda. Razumete li razliku, momci? Gaučosi su obično klimali glavama iako nije baš svako od njih znao o čemu Pereda govori. U drugim navratima bi otišao do stanice gde se njegov prijatelj Ozbiljni zabavljao prisećajući se njihovih dečjih nestašluka. Pereda je intimno mislio da nije moguće da je bio tako glup kako ga je Ozbiljni opisivao. A ipak, puštao ga je da priča dok se ne zamori ili zaspi. Advokat bi tada izašao na peron da sačeka voz kojim je trebalo da mu stigne pismo. Na kraju ga je i dobio. U pismu mu je kuvarica objašnjavala da je život u Buenos Ajresu vrlo težak, ali da on ne treba da se sekira, jer i ona i služavka i dalje idu svaki drugi dan u njegovu kuću, koja blista. U kvartu je bilo stanova koji kao da su sa krizom pali u naglu entropiju dočim je njegov bio čist, gospodski i udoban kao i uvek, ili možda i više, pošto stvari gotovo da se više nisu ni koristile. Time su se spasle od habanja. Onda je prešla na sitne tračeve o susedima bojene fatalizmom budući da su se svi oni osećali opljačkani i da niko nije nazirao nikakvu povoljnu smernicu. Po kuvarici, krivicu snose peronisti, ta lopovska bagra, dok je, još ekstremnija, služavka svaljivala krivicu na sve političare i, generalno, na argentinski narod, masu tupana koji su na kraju dobili šta su zaslužili. Što se tiče slanja novca Peredi, može biti siguran da se obe bave time, ali problem je što još nisu naše formulu po kojoj bi mu kinta stigla a da je ne ukradu razni usputni iznuđivači.

Uveče, dok se na Crnu topolu vraćao galopom, advokat bi izdaleka obično video seldre kojih prethodnog dana tamo nije bilo. Ponekad bi iz jedne od njih dopro tanak stub duma koji je nestajao u bezmernom nebu pampe. Drugi put bi se susreo s vozilom u kojem su bili gospodin Slatki i njegov gaučo. Zastali bi da razmene koju rečenicu i zapale cigaretu; njih dvojica ne bi izašli iz džipa, kao što bi advokat ostao na Hoseu Bjanku. Gospodin Slatki se vraćao iz lova na zečeve. Jednom ga je Pereda pitao kako ih lovi i gospodin Slatki je rekao svom gauču da mu pokaže jednu od njihovih zamki, mešavinu kaveza za ptice i mišolovke. Kako god bilo, u džipu nikad nije video nijednog zeca, samo kožu koju bi gaučo odrao na mestu gde bi postavio zamke. Kad bi se rastali, Pereda bi uvek pomislio kako posao gospodina Slatkog ne veliča domovinu nego je smanjuje. Kom gauču bi stvarno moglo pasti na pamet da živi od lova na zečeve?, mislio je. Posle bi nežno potapšao svog konja, hajdemo bre Hose Bjanko, idemo dalje, govorio mu je i vratili bi se na imanje.

Jednog dana se pojavila kuvarica. Donela mu je novac. Pola puta od stanice do imanja prešli su tako što je ona sedela iza njega na konju, a drugu polovinu su prepešaćili čutke, razgledajući pampu. U to doba se u kući moglo živeti bolje nego kad se Pereda doselio pa bi pojeli zečji gulaš i kuvarica bi mu, na svetlosti uljane lampe, podnela izveštaj o donetom novcu, odakle ga je izvukla i koje kućne predmete je morala da bagatelno proda kako bi došla do para. Peredi je bilo mrsko i da izbroji novac. Sledećeg jutra, kad se probudio, video je da je kuvarica radila cele noći kako bi upristojila pojedine prostorije. Stoga ju je nežno prekorio. Gospodine Manuele, odgovorila mu je, ovo liči na svinjac.

Dva dana kasnije se kuvarica, uprkos advokatovim molbama, vratila vozom u Buenos Ajres. Bez Buenos Ajresa osećam se kao druga osoba, objasnila mu je dok su kao jedini putnici čekali na peronu. A prestara sam da bih se osećala kao druga osoba. Pereda je pomislio da su žene uvek iste. Kuvarica mu je objasnila da se sve menja. Grad je pun prosjaka

i pristojni ljudi organizuju narodnu kuhinju po kvartovima kako bi išta stavili pod zub. Bilo je desetak vrsta novčanica, ne računajući zvanične. Nikome nije bilo dosadno. Očajavali su, ali se nisu dosađivali. Dok je govorila, Pereda je gledao zečeve kako se pomalaju s druge strane šina i gledaju u njih dvoje nakon čega bi skočili i izgubili se u ravnici. Ova zemlja ponekad deluje puna vašaka ili muva, pomislio je advokat. Novcem koji mu je donela kuvarica vratio je dugove i uposlio dvojicu gaučosa da mu poprave krov glavne kuće koji je počeo da se urušava. Problem je bio u tome što on o stolariji nije znao ništa, a gaučosi još manje.

Jedan se zvao Hose i sigurno je imao više od sedamdeset godina. Nije imao konja. Drugi se zvao Kampodoniko³ i verovatno je bio mlađi, mada je možda bio stariji. Nosili su pumparice, a glavu pokrivali kapama koje su lično napravili od zečjeg krzna. Nijedan nije imao porodicu pa su se uskoro preselili na Crnu topolu. Noću je na svetlosti ognjišta Pereda ubijao vreme prepričavajući im pustolovine koje su se desile samo u njegovoj glavi. Govorio im je o Argentini, Buenos Ajresu i pampi i pitao ih šta bi od toga najpre izabrali. Argentina je roman, govorio im je, te je lažna ili bar lažljiva. Buenos Ajres je kuća lopova i piličara, mesto slično paklu, gde jedino vrede žene i, mada vrlo retko, pisci. Za razliku od pampe koja je večna. Najslabije njoj bilo bi neko groblje bez granica. Možete li da zamislite groblje bez granica, momci?, pitao ih je. Gaučosi su se osmehivali i govorili mu da je, iskreno, teško zamisliti nešto takvo jer su groblja za ljude, a ljudi, mada su brojni, sigurno imaju granice. Ali ja govorim o groblju, odgovorio bi Pereda, o toj vernoj kopiji večnosti.

Sa preostalim novcem otišao je u Pukovnik Gutjeres i kupio kobilu i pištolj. Kobilu je puštala da bude jahana, ali pištolj gotovo da nije služio ničemu i iziskivao je ogroman oprez pri rukovanju. Kad bi se umorio od rada ili dosade, ponekog poslepodneva išao je sa svojim gaučosima u Kapetan Hordan. Jahao je Hosea Bjanka, a gaučosi kobilu. Kada bi ušao u dućan, svojom pojavom bi širio tišinu punu poštovanja. Pojedini su igrali karte, a drugi dame. Kad bi se u dućanu pojavio depresivni gradonačelnik, uvek bi se našla četvorica hrabrih da s njim igraju monopol do zore. Peredi se običaj upražnjavanja društvenih igara (o *monopolu* da i ne govorimo) činio znakom nevaspitanja i napadnošću. Dućan je mesto gde bi ljudi trebalo da razgovaraju ili tiho oslušuju tuđe razgovore, mislio je. Dućan je kao prazna učionica. Dućan je zadimljena crkva.

Nekih večeri, naročito kad bi se tamo pojavili gaučosi iz drugih predela ili trgovački putnici koji su se izgubili, Pereda bi osetio gotovo neizdrživu želju da započne tuču. Ništa ozbiljno, odmeravanje snaga, ali ne šipkama nego noževima. Drugi put bi zaspao između svoje dvojice gaučosa i sanjao suprugu kako vodi za ruku decu zamerajući mu na primitivizmu koji je poprimio. A šta je sa ostalim delom države?, odgovorio bi joj advokat. Ali to nije izgovor, bre, i dalje mu je zamerala gospođa Hiršman. Tada bi advokat pomislio da je njegova žena u pravu i oči bi mu se ispunile suzama.

Međutim, sopstveni snovi sasvim su ga ospokojavali te bi ustao pun volje i radinosti. Mada se na Crnoj topoli malo radilo. Popravka krova bila je propast. Advokat i Kampodoniko pokušali su da naprave povrtnjak, te su kupili seme u Pukovnik Gutjeresu, ali zemlja kao da je odbijala tuđe seme. Advokat je neko vreme nastojao da ždrebac, kog je zvao paripom, zaskoči kobilu. Ubedljivo bi najbolje bilo da potom ona rodi ždrebicu. Zamišljao je kako bi

³ Stvarno prezime, ali njegov prvi deo znači selo, polje. (*Prim. prev.*)

na taj način za kratko vreme mogao da stekne sektor za priplod koji bi pokrenuo i sve ostalo, ali ždrebac kao da nije bio zainteresovan da zaskače kobilu, a Pereda nije u radijusu od nekoliko kilometara našao drugog koji bi imao volje za to budući da su gaučosi prodali svoje konje klanici i sada su kružili pešice ili na biciklu, ili stopirajući beskrajnim drumovima pampe.

Pali smo veoma nisko, govorio je Pereda svojim slušaocima, ali još možemo da se dignemo kao ljudi i da umremo muški. Kako bi opstao, i sam je morao da postavlja zamke za zečeve. U sumrak, kad bi sa svojim ljudima napuštao imanje, često bi poslao Hosea, Kampodonika i još jednog gauča zvanog Starac, koji im se pridružio u međuvremenu, da isprazne zamke i sam kretao u pravcu propalih kuća. Tamo je susretao mlade ljude, mlađe od njega, ali u isti mah toliko mrzovoljne kao sagovornike i nervozne, da se ne bi odobrovoljili sve i da ih zovne na večeru. U nekim delovima još su se držale žičane ograde. S vremena na vreme bi otišao do pruge i dugo čekao da prođe voz. Nije napuštao sedlo dok su i on i konj jeli vlati trave; voz često ne bi ni prošao, kao da je to parče Argentine izbrisano ne samo sa mape nego i iz sećanja.

Jednog poslepodneva, dok je jalovo nastojao da navede ždrepcu da zaskoči kobilu, video je automobil kako se preko pampe upućuje pravo ka Crnoj topoli. Kola su se parkirala u dvorištu i iz njih su izašla četiri muškarca. Nije isprva prepoznao sina. Nešto slično se desilo Bebi kada je video tog starca duge razbarušene kose koji je nosio pumparice, a torzo mu bio go i opaljen suncem. Sine moje duše, rekao je Pereda kad ga je zagrlio, krvi moje krvi, razlože mojih dana... mogao bi da nastavi da ga Beba nije zaustavio kako bi ga upoznao sa svojim prijateljima, dvojicom pisaca iz Buenos Ajresa i izdavačem Ibarolom, koji je voleo knjige i prirodu i koji je finansirao putovanje. U čast zvanica svog sina, advokat je te noći naredio da se pripremi veliki roštilj u dvorištu i iz Kapetan Hordana doveo gauča koji je najbolje prebira po gitari, upozorivši ga da radi samo to, prebira po njoj ne svirajući nijednu pesmu posebno, baš kako je i prikladno na selu. Istim povodom je iz Kapetan Hordana naručio deset litara vina i litar rakije, koje su Kampodoniko i Hose prevezli gradonačelnikovim kombijem. Pripremio je i dosta zaliha zečetine i ispekao svakom po zeca, mada gradski ljudi nisu pokazali prevelik entuzijazam za tu vrstu mesa. Dotične večeri se, ne računajući gaučose i Buenosajrešane, oko roštilja skupilo više od trideset ljudi. Pre nego što je žurka otpočela, Pereda je glasno upozorio da ne želi tuče što nije bilo baš umesno pošto su meštani bili miroljubiv svet kom je bilo teško čak i da zeca ubije. Advokat je ipak pomislio da za one koji će se pridružiti veselju osposobi jednu od nebrojenih soba kako bi tamo odložili svoje nožice i nožine, ali je docnije pomislio da bi takva mera bila svakako preterana.

U tri ujutro, stariji su krenuli nazad u Kapetan Hordan i na imanju su ostali jedino neki mlađi koji nisu znali šta da rade jer više nije bilo hrane i pića, a Buenosajrešani su već pre izvesnog vremena otišli na spavanje. Ujutro je Beba pokušao da ubedi oca da se vrati s njim u Buenos Ajres. Rekao mu je da se tamo stvari polako sređuju i da njemu lično ne ide loše. Predao mu je knjigu, jedan od brojnih poklona koje mu je doneo, i kazao da je objavljena u Španiji. Sada sam poznat pisac u celoj Latinskoj Americi, ustvrdio je. Advokat iskreno nije znao o čemu mu sin govori. Kada ga je pitao da li se oženio i Beba rekao da nije, preporučio mu je da nađe kakvu Indijanku i dođe s njom da živi u Crnu topolu.

Indijanku, ponovio je Beba glasom koji je advokatu zazvučao sanjalački.

Među poklonima koje mu je sin doneo bio je pištolj *bereta 92* sa dva šaržera i kutijicom metaka. Advokat je zapanjeno osmotrio pištolj. Stvarno misliš da će mi biti potreban?, pitao je. Nikad se ne zna. Ovde si vrlo sam, rekao je Beba. Kasnije tog jutra, osedlali su kobilu za Ibarolu koji je želeo da baci bar pogled na prirodu i Pereda mu je pravio društvo jašući Hosea Bjanka. Izdavač je dva sata besomučno hvalio pastoralni i šumski život kakav su, kako je smatrao, vodili žitelji Kapetan Hordana. Kada je video prvu propalu kuću poterao je konja u galop, ali bila je kudikamo dalje nego što mu se učinilo i pre no što je stigao, zec mu je skočio za vrat i ugrizao ga. Izdavačev krik se odmah ugasio u bezmerju. S Peredine tačke gledišta, tamna mrlja sa zemlje opisala je luk do izdavačeve glave i nestala. Ustrani Baskijac, pomislio je. Pereda je obo Hosea Bjanka i kad je dospeo do Ibarole, ovaj se jednom rukom držao za vrat, a drugom za lice. Bez reči mu je sklonio ruku. Ispod uha je imao poderotinu koja je krvarila. Pitao ga je ima li maramicu. Izdavač je odgovorio potvrdno i Pereda je tek tada uvideo da ovaj plače. Stavite maramicu na ranu, rekao mu je. Zatim je uhvatio uzdu kobile i primakli su se trošnoj kući. Nije bilo nikog, pa nisu sjahali. Dok su se vraćali na imanje, maramica koju je Ibarola pritiskao o ranu bila je sve crvenija. Nisu razmenili ni reči. Kad su stigli na imanje, Pereda je naredio svojim gaučosima da svuku izdavača do pojasa i polože ga na sto u dvorištu. Oprao mu je ranu, zagrejao nož i počeo da je žari usijanim sečivom kako bi na kraju od druge maramice improvizovao zavoj koji je improvizovano dobandažirao delovima jedne od svojih starih košulja, natopivši ih sa malo preostale rakije, što je bila više ritualna nego efikasna mera, ali šta ga je koštalo da pokuša.

Kad su se njegov sin i druga dva pisca vratili iz šetnje po Kapetan Hordanu zatekli su Ibarolu kako onesvešćen leži na stolu dok je Pereda pored njega sedeo na stolici posmatrajući ga sa usredsređenošću studenta medicine. Iza Perede bila su trojica gaučosa sa imanja, takođe zagledana u povređenog.

Sunce je nemilosrdno pržilo dvorište. Majke mu ga nabijem!, viknuo je jedan od Bebinih prijatelja, tvoj tata nam ubi izdavača. Ali izdavač nije bio mrtav i kada je došao svesti pokazivao je ranu ponosno, objašnjavajući da mu je to od ujeda neke skačuće zmije i kasnijeg spaljivanja rane i tvrdeći da se oseća bolje nego ikada, mada je iste noći s piscima otišao u Buenos Ajres.

Od tada poseta iz grada nije nedostajalo. Povremeno bi se Beba pojavio sam, u jahaćem odelu i noseći beležnice koje je koristio za pisanje melanholičnih detektivskih priča. U drugim navratima, Beba je dolazio s likovima iz Buenos Ajresa, pretežno piscima, mada u njegovom društvu nije bilo neobično videti slikara koji je bio tip zvanice kakav je Pereda najviše cenio pošto su se slikari, bog te pita zbog čega, mnogo bolje razumeli u stolarstvo i zidarske poslove od šačice gaučosa koji su se po ceo dan smucali oko Crne topole.

Beba je jednom prilikom došao s nekom psihoterapeutkinjom. Bila je plavuša i imala prodorno plave oči i visoke jagodice kao jedna sporedna junakinja *Nibelunškog prstena*. Po Peredi, njena jedina mana bila je to što je mnogo pričala. Jednog jutra ju je pozvao da jašu. Psihoterapeutkinja je prihvatila. Osedlali su joj kobilu, Pereda je zajašio Hosea Bjanka i krenuli su ka zapadu. Tokom jahanja, psihoterapeutkinja mu je govorila o svom poslu u jednom buenosajreskom sanatorijumu. Ljudi su svakim danom, rekla je Peredi – ili možda zečevima što su ponekad krišom pratili jahače – sve neuravnoteženiji, što je potvrđena činjenica koja ju je vodila zaključku da mentalna neuravnoteženost možda nije bolest već skriveni oblik

normalnosti, srodan normalnosti kakva je prihvatljiva po opštem mišljenju. Peredi su te reči zvučale potpuno neshvatljivo, ali pošto ga je lepota sinovljeve zvanice uznemiravala, uzdržao se od ma kakvog komentara. Kad je bilo vreme ručku sjahali su da bi jeli sušenu zečetinu i pili vino. Vino i tamno meso što se na suncu sjajilo poput alabastra i delovalo kao da doslovno vri od proteina, probudili su pesničku žicu psihoterapeutkinje i u tim trenucima je, koliko je krajičkom oka mogao Pereda da opazi, raspustila kosu.

Prijatnim glasom počela je da recituje stihove Ernandesesa i Lugonesea. Naglas se upitala gde je pogrešio Sarmjento. Nabrajala je bibliografije i anegdote dok su konji neuznemireno žurili u pravcu zapada, do mestā gde nikad nije došao ni sam Pereda. Radovao se što im se uputio u tako dobrom mada tu i tamo zamornom društvu. Oko pet posle podne, na horizontu su nazreli obrise jednog imanja. U tom pravcu su, srećni, oboli konje. Ali nisu stigli ni do šest sati, zbog čega je psihoterapeutkinja primetila kako su daljine ponekad obmanjive. Kad su napokon stigli, dočekalo ih je petoro-šestoro neuhranjene dece, kao i žena obučena u veoma široku i glomaznu suknju, kao da se ispod nje kakva životinja obavila oko gazdaričnih nogu. Deca nisu skidala pogled s psihoterapeutkinje, koja je u početku insistirala na materinskom držanju, od kog je brzo odustala jer je u očima malenih iznenada prepoznala zle namere i, kako je docnije objasnila Peredi, buntovan plan zapisan, po njenom tumačenju, jezikom punim suglasnika, vrisaka, ogorčenosti.

Pereda, koji je bio sve sigurniji da psihoterapeutkinja nije baš u najboljem mentalnom stanju, prihvatio je gostoljubivost žene koja im je, za vreme večere koju su jeli u sobi punoj starih fotografija, rekla da su gazde odavno otišle u grad (nije znala u koji) i da je pomoćno osoblje na imanju, lišeno mesečne plate, polako počelo da se osipa. Govorila im je i o nekoj reci i poplavama, iako Pereda nije imao pojma gde se ta reka nalazila, a niko mu u Kapetan Hordanu nije ni pomenuo poplave. Kao što se dalo i očekivati, jeli su zečji paprikaš, koji je žena skuvala vrlo umešno. Pre no što su otišli, Pereda im je pokazao gde je Crna topola za slučaj da im jednog dana dosadi da žive tu. Plaćam malo, ali bar ima društva, rekao im je vrlo ozbiljnim glasom, kao da im je objašnjavao da nakon života dolazi smrt. Zatim je oko sebe okupio decu i dao im tri saveta. Kada je prestao da govori video je da su psihoterapeutkinja i žena u ogromnoj suknji, sedeći na naspramnim stolicama, zaspale. Kada su otišli, počinjalo je da sviće. Svetlost punog meseca treperila je nad pampom i pokatkad bi videli skok ponekog zeca, ali Pereda nije obraćao pažnju i nakon dugog ćutanja zapevušio je pesmu na francuskom koju je volela njegova pokojna supruga. Pesma je govorila o pristaništu, magli i nevernim ljubavnicima, kakvi su na kraju krajeva svi ljubavnici, pomislio je saosećajno, kao i o sasvim verodostojnim epizodama.

Pereda je ponekad, dok je jašući Hosea Bjanka ili pešačeći obilazio nejasne granice svog imanja, mislio da ništa više neće biti kao pre ako mu se ne vrati stoka. Krave!, vikao je. Gde su!?

Na zimu je žena u ogromnoj suknji došla praćena decom na Crnu topolu i stvari su se promenile. Neki ljudi iz Kapetan Hordana već su je poznavali i obradovali se što je ponovo vide. Žena nije mnogo pričala, ali je nesumnjivo radila više nego šest gaučosa zajedno, koliko ih je sada Pereda držao na platnom spisku, što je doduše floskula jer bi često prošlo i nekoliko meseci da im nije dao ni pesosa. Zapravo, pojedini gaučosi poimali su vreme, da to nazovemo tako, drugačije no što je to uobičajeno. I da je mesec brojao četrdeset dana, ne bi ih zato bolela glava. Ne bi, sve i da godina broji četristo pedeset dana. U stvari, nikom

od njih, uključujući i Peredu, nije bilo do razmišljanja o vremenu. Bilo je gaučosa koji su pričali o vrelini napona u lečenju elektrošokovima i onih koji su nastupali kao stručni sportski komentatori, s tim što su pominjali prastare utakmice, iz vremena kad su imali između dvadeset i trideset godina i pripadali bandama huligana. Kurvini sinovi, mislio je Pereda s toplinom, dakako toplinom muške solidarnosti.

Jedne noći, sit nerezonskih staračkih rečenica o psihijatrijskim ustanovama i bednim kvartovima gde su roditelji ostavljali svoju decu bez mleka da bi išli sa svojim omiljenim timom na legendarna gostovanja, pitao ih je za političko mišljenje. Spočetka su gaučosi nerado govorili o politici. Međutim, nakon što ih je animirao, ispostavilo se da su svi oni, na ovaj ili onaj način, nostalgичni za vladavinom generala Perona. To je bilo to, rekao je Pereda i izvadio nož. Nekoliko trenutaka je mislio da će gaučosi učiniti isto i da će njegova sudbina te noći biti zapečaćena, ali starci su plašljivo ustuknuli i pitali ga šta mu je, pobogu, šta su mu oni učinili i koji mu je đavo. Svetlost plamena pridala je njihovim licima tigrolik izraz, ali je Pereda, drhteći s nožem u ruci, pomislio da su se, krivicom Argentine ili Latinske Amerike, pretvorili u mačke. Zato i umesto krava ima zečeva, rekao je samom sebi dok se okretao i polazio ka svojoj sobi.

– Nisam vas odmah iskasapio samo zato što vas žalim! – viknuo je na njih.

Sledećeg jutra se uplašio da su se gaučosi vratili u Kapetan Hordan ali našao ih je sve – jedni su radili u dvorištu, a drugi pili mate pored vatre, kao da se ništa desilo nije. Nekoliko dana zatim, suknjarka je došla sa imanja zapadno od Crne topole, koje je na taj način počelo da prosperira, počev od hrane jer je žena umela da na deset različitih načina sprema zečetinu i znala gde naći začine i kako napraviti baštu i tako raspolagati povrćem i cvećem.

Jedne noći, žena je prošla kroz verandu i ušla u Peredinu sobu. Nosila je samo podsuknju i advokat joj je u svom krevetu načinio mesta i proveo ostatak večeri gledajući u krošnje i osećajući pored svojih rebara to mlako i nepoznato telo. Zaspao je dok je svitalo, a kad se probudio, žena više nije bila tu. Spavao si s nepoznatom, rekao je Beba nakon što ga je otac informisao o događaju. Samo tehnički, precizirao je advokat. U to vreme je, tražeći pozajmice na sve strane, uspeo da proširi štale i nabavi četiri krave. Kad bi se tokom poslepodneva dosađivao, osedlao bi Hosea Bjanka i tako izvodio krave na ispašu. Zečevi, koji u životu nisu videli kravu, gledali su ih sa čuđenjem. Delovalo je da su se Pereda i krave uputili na kraj sveta, ali su samo izašli da naprave krug.

Jednog jutra na Crnoj topoli su se pojavili jedna doktorka i medicinski tehničar. Pošto su u Buenos Ajresu ostali bez posla, radili su za neku špansku nevladinu organizaciju kao pokretni servis za prvu pomoć. Lekarka je želela da podvrgne gaučose testu na hepatitis. Kad su se vratili posle nedelju dana, Pereda ih je ugostio najbolje što je mogao. Pripremio je zečetinu sa pirinčem za koju je lekarka kazala da je boljeg šmeka od valensijanske paelje i onda počela da besplatno vakciniše sve gaučose. Kuvarici je predala bočicu s tabletama i rekla joj da svakog jutra svakom od dece da po jednu tabletu. Pre nego što će lekarka i medicinski tehničar otići, Pereda je želeo da zna u kakvom su stanju njegovi ljudi. Anemični su, odgovorila je doktorka, ali nijedan nema hepatitis B ili C. Ta vest je pravo olakšanje, rekao je Pereda. Da, na neki način je olakšanje, rekla je lekarka.

Dok su odlazili, Pereda je zavirio u kombi kojim su putovali. U stražnjem delu bila je gomila vreća za spavanje i kutija za prvu pomoć. Gde sada idete?, želeo je da zna. Na jug,

rekla je lekarka. Oči su joj bile crvene i advokat nije znao da li je to od neispavanosti ili planiranja. Kad se kombi udaljio i za njim ostali samo oblaci prašine, Pereda je pomislio da će mu lekarka i medicinski tehničar nedostajati.

Te noći se obratio gaučosima koji su se skupili u dućanu. Čini mi se, rekao im je, da zaboravljamo. Što se ostalog tiče, pravo je vreme za to. Nikad pre toga gaučosi ga nisu pogledali kao da dalekosežnost njegovih reči razumeju bolje no on. Nedugo zatim, prispelo mu je Bebino pismo s obaveštenjem da će otac morati da ide u Buenos Ajres da potpiše izvesne dokumente kako bi prodaja kuće mogla da započne. Šta da radim?, pomislio je Pereda. Da putujem vozom ili na konju? Te noći gotovo da nije mogao da zaspi. Zamišljao je svet koji se gomila po trotoarima dok on jaše Hosea Bjanka. Policajci koji nemo zaustavljaju automobile sumnjivih vlasnika, osmehnuti prodavac novina, sugrađani što po pustim stajama igraju fudbal, rezignirani zbog svoje pothranjenosti. Zamislio je sebe i kako ulazi u Buenos Ajres u ozračju u kojem Isus Hristos stupa u Jerusalim ili u Brisel, bar sudeći po jednoj Enso-rovoj slici. Svi mi ljudi, pomislio je prevrćući se po krevetu, u nekoj životnoj situaciji stupamo u Jerusalim. Bez izuzetka. Neki se posle više ne vrate. Ali većina se vraća. A posle nas pohapse i razapnu. Naročito kakvog sirotog gauča.

Zamislio je i veoma lepu ulicu u centru grada koja je uzimala samo ono najbolje od svake ulice Buenos Ajresa, i u kojoj je on odmakao jašuci svog vernog Hosea Bjanka, dok iz stanova na višim spratovima zgrada počinje da lije kiša belih cvetova. Ko je bacao cveće? To nije znao, budući da su i ulica i prozori zgrada bili prazni. Mora da su bacali mrtvi, pretpostavio je Pereda dremljivo. Mrtvi iz Jerusalima i mrtvi iz Buenos Ajresa.

Sutradan ujutro razgovarao je s kuvaricom i gaučosima i saopštio da će neko vreme biti odsutan. Niko nije rekao ništa, ali ga je, za večerom, suknjarka pitala da li će u Buenos Ajres. Pereda je klimnuo glavom. U tom slučaju, čuvajte se i nek vas svaka sreća prati, rekla je žena.

Kroz dva dana je seo u voz i unatrag ponovio putovanje koje je započeo tri godine ranije. Kada je stigao na stanicu Ustav neki su ga gledali kao prerusenog, ali većinu kanda nije naročito zanimao starac obučen dopola kao gaučo a otpola kao zecolovac na zamku. Tak-sista koji ga je dovezao kući želeo je da zna odakle Pereda dolazi, ali pošto je bivši advokat i dalje bio uronjen u meditacije, ovaj ga je pitao da li razume španski. U znak odgovora, Pereda je izvadio nož i njime počeo da seče nokte, duge kao u divljih mačaka.

Kod kuće nije našao nikoga. Ključ je bio pod otiračem pa je ušao. Kuća je delovala čista, čak preterano čista, ali mirisala je na kuglice naftalina. Iscrpljeni Pereda se dovukao do spavaće sobe i pružio po krevetu ne izuvajući čizme. Probudio se tokom noći. Uputio se u dnevni boravak ne uključujući nijedno svetlo i pozvao je telefonom svoju kuvaricu. Najpre je razgovarao s njenim suprugom, koji je želeo da zna ko zove i koji nije delovao naročito ubeđeno kad mu se Pereda predstavio. Zatim je kuvarica uzela slušalicu. U Buenos Ajresu sam, Stela, rekao joj je. Kuvarica nije zvučala iznenađeno. Ovde se svakog dana desi nešto novo, tako je odgovorila kad ju je Pereda pitao da li je raduje što je saznala da je on ponovo kod kuće. Poželeo je da pozove i svoju služavku, ali neki bezlični ženski glas ga je obavestio da je broj koji je upravo nazvao izvan upotrebe. Klonulog duha, a možda i gladan, pokušao je da se priseti lica svojih služavki i slika koja mu se pojavila bila je nejasna, sačinjena od senki koje prolaze hodnikom, obrta čistog veša u veš-mašini, mrmljanja i tihih glasova.

Neverovatno je da sam se setio njihovih brojeva telefona, pomislio je Pereda sedeći u tmimi dnevnog boravka svog doma. Malo zatim je izašao. Koraci su ga neopazice odveli do kafeterije u kojoj se Beba obično viđao sa svojim prijateljima iz sveta umetnosti. Sa ulice je Pereda video dobro osvetljenu, široku i uzavrelu unutrašnjost lokala. Beba je, kao i neki starac (starac kao ja!, pomislio je Pereda), zauzimao čelo jednog od najživljih stolova. Za drugim, bližem prozoru odakle ih je Pereda špijunirao, razlučio je grupu pisaca koji su više ličili na uposlenike kakve firme za oglašavanje. Jedan od njih, mladolik, iako je imao više od pedeset a možda i od šezdeset godina, svaki čas je utrljavao beli prah u nos i držao predavanje o svetskoj književnosti. Odjednom se oči lažnog tinejdžera i Peredine sretoše. Na trenutak su se osmotrili, kao da prisustvo onog drugog čini posekotinu okolne stvarnosti. Odlučno i iznenađujuće agilno, pisac sa šmekom adolescenta skočio je na noge i izašao napolje. Pre nego što je to Pereda uvideo, ovaj se nadvio nad njega.

Šta gledaš?, rekao je dok je iz zamaha skidao ostatke belog praha sa nosa. Pereda ga je odmerio. Bio je viši od njega, mršaviji, a verovatno i jači. Šta gledaš, matori drzniče? Šta gledaš? Ekipa pseudotinejdžera je iz kafea posmatrala prizor kao da se svake noći odvija nešto slično.

Pereda je opazio da se latio drške noža u nameri da ide. Načinio je korak i, pošto niko nije primetio da je naoružan, zario mu oštricu, ali plitko, u preponu. Tek kasnije će se setiti iznenađenog pišćevog lica, užasnuto i kao prekornog, i njegovih reči koje su tražile objašnjenje (šta učini, smrade?), pošto njihov vlasnik još nije znao da za mentalnu vrućicu i mučninu objašnjenja nema.

Čini mi se da ti treba maramica, dodao je Pereda razgovetnim i odlučnim glasom, pokazujući na okrvavljenu preponu kokainiste. Kada je ovaj, okružen prijateljima i kolegama podigao pogled, Pereda više nije bio tu.

Šta da radim?, pomislio je advokat dok je lutao svojim ljubljenim gradom koji nije poznao, koji je prepoznao, kom se divio i sažaljevaao ga; da li da ostanem u Buenos Ajresu i postanem šampion pravde ili da se vraćam u pampu, o kojoj ne znam ništa, i pokušam da napravim nešto korisno, ne znam, možda nešto sa zečevima, a možda sa ljudima, onim jadnim gaučosima koji me prihvataju i podnose bez negodovanja? Senke grada nisu mu dala nikakav odgovor. Bile su mučaljive kao i uvek. Ali sa prvim jutarnjim svetlima odlučio je da se vrati.

Izvornik: "El gaucho insufrible", u: Roberto Bolaño, *El gaucho insufrible*, Anagrama, Barcelona, 2003, str. 15–51.

(Sa španskog preveo **Igor Marojević**)